TIDLÖSAN

HEMBYGDSTIDNINGEN FÖR HUSBY-ÄRLINGHUNDRA, ODENSALA OCH MÄRSTA

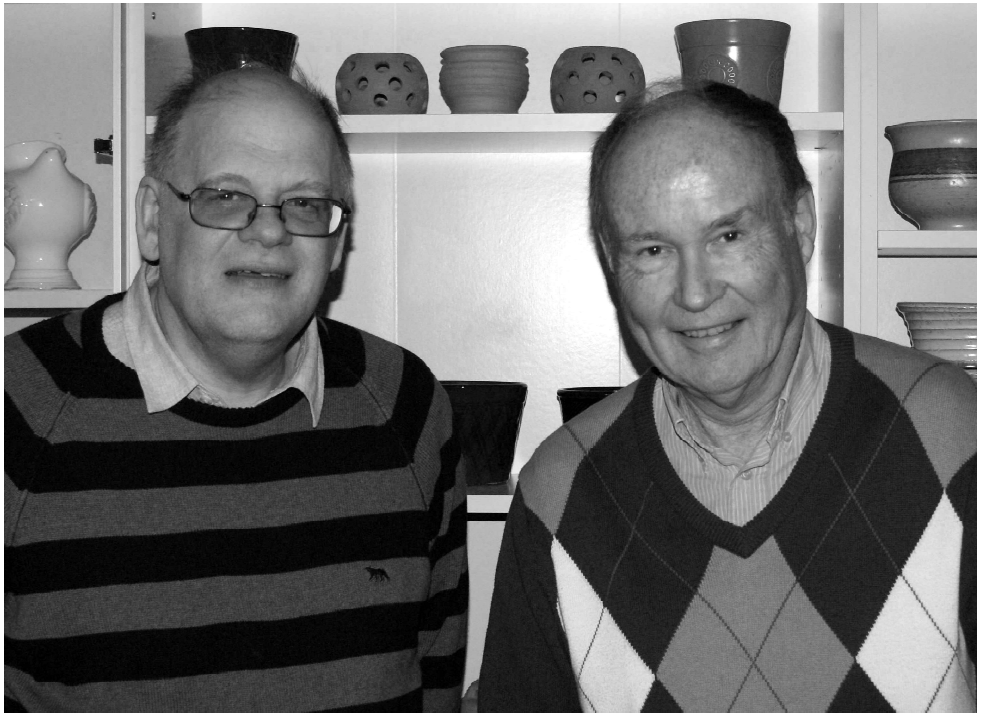

Den 16 april behöver vi DIN HJÄLP att göra hembygdsgården fin inför VALBORGSFIRANDET välkomna alla till båda dagarna!

Nr 2. April 2011. Årgång 18

OMSLAGSBILDEN:

Efter fem år som ordförande lämnar Bo Klang över till Ulf Berndtsson, till vänster respektive höger i bilden på föregående sida. Skiftet skedde vid årsmötet den 19 mars. Ulf presenterar sig på motstående sida, där ordföranden har ordet.
Foto Sven Eriksson

TIDLÖSAN

UTGES AV:
Husby-Ärlinghundra Märsta
Hembygdsförening
195 91 Märsta
Plusgiro: 36 15 92-9

UTKOMMER: 4 gånger per år.
TRYCK: PP-Tryck, Märsta

REDAKTION:
Giselher Naglitsch, ansvarig utgivare
Tel. 08-591 155 14
E-post: tidlosan@hembygdmarsta.se

Manus mottages med tacksamhet. Vi förbehåller oss rätten att i samarbete med författaren redigera det insända materialet.

INNEHÅLL Sid

Ordföranden har ordet	3
Soldater och annat folk på Skörsta Fjäll	4
Meningsfull fritid i 1960-talet Märsta, en samling UNT-bilder	10
Mera Sundveda	13
Birger Brolund skulle ge Märsta ett bättre rykte	14
Rapport från Årsmötet, diplom till Birger Brolund	16
Hänt och Händer	18
Styrelse och funktionärer	19
En räddad bild från Odensala	20

BLI MEDLEM I VÅR FÖRENING

Medlemskapet berättigar till deltagande i alla evenemang, även de som inte är öppna för allmänheten, och du får Tidlösan i din brevlåda fyra gånger om året. Avgiften är 120 kronor om året och gäller för hela familjen.
Enklaste sättet att bli medlem är att sätta in avgiften på vårt Plusgiro med angivande av *namn och adress*. Skriv gärna *Ny medlem* som referens.

För mera information gå till föreningens hemsida: **www.hembygdmarsta.se**

ORDFÖRANDEN HAR ORDET

HEMBYGDSVÄNNER!

Jag heter Ulf Berndtson och är nyvald ordförande för Husby-Ärlinghundra Märsta Hembygdsförening.

Även om jag försökte uttrycka hur glad och positivt berörd jag kände mig vid årsmötets val av mig i sagda funktion, vill jag upprepa det igen: stort tack för förtroendet. Ska försöka leva upp till era önskemål och förväntningar. Men som jag nämnde vid årsmötet så är det inte bara ordförandens, nej inte ens bara styrelsens uppgift att få vår förenings verksamhet att upplevas som meningsfull, utan alla medlemmars uppgift. Välkomnar därför idéer och uppslag till verksamhet! I det närmaste handlar det om nästa års tema. Hör av dig!

Har du någon gång funderat på vad egentligen hembygd är i allmänhet och i synnerhet för dig? Utgår från att du som är medlem i vår förening har någon form av relation till vår bygd. Man brukar väl mena att ens hembygd kan vara där man föddes och/eller växte upp, eller där exempelvis föräldrarna kommer ifrån eller där man bor för tillfället.

Relationen till hembygden kan ju vara rent fysisk/materiell: en särskild plats, gård, hus, kyrka m.m. Den kan också vara känslomässig; man kan inte peka ut någon särskild plats eller byggnad utan hembygdskänslan bärs mer av minnen av naturen, landskapet etc. Hembygdskänslan kan också vara social, alltså bäras av minnen om händelser, människors möten mm. Ofta är vår hembygd en blandning av dessa faktorer.

För mitt vidkommande är den plats på kartan som Husby-Ärlinghundra Märsta hembygdsförening omfattar verkligen min hembygd sedan 38 år, både fysiskt, materiellt och socialt.

Välkomnar samtal med dig framöver varför detta är just din hembygd!

God fortsättning på ditt medlemskap och livet i din hembygd.

Ulf

Soldater och annat folk i stugorna på Skörsta Fjäll

I samband med arkivarbete återupptäckte vi en kopia av ett snart 50 år gammalt häfte som vi fick in till hembygdsföreningen för ca 25 år sedan. Aina Rydberg, sommartorpare på Erikslund i Odensala, beskrev sitt hörn av Odensala, så som hon upplevde det 1965. Hon kompletterade med forskning kring soldaterna på torpen och ritade egna teckningar av stugorna. Genom intervjuer med grannar och andra Odensalabor fyllde hon ut med berättelser från äldre tider.

Tidlösan har utan framgång sökt Aina Rydberg eller hennes familj. Med stöd i hur materialet kommit i vår hand, lever vi i förhoppningen att Aina skulle ha godkänt att vi publicerar hennes arbete. Red. har tagit sig friheten att göra smärre redigeringar för att passa Tidlösans format och underlätta läsningen.

Det behöver nämnas att vi har sett två exemplar (båda äldre kopior) av Aina Rydbergs arbete. De skiljer sig en del i såväl text som illustrationer. För 50 år sedan var det inte så lätt med kopiering som med dagens datorer. Det som då fanns till hands var fotografering eller spritstensilering. Aina har tydligen gjort ett antal utskrifter på skrivmaskin och illustrerat alla med originalteckningar. Det för tankarna till tiden före Gutenberg.

Vid den i hela sin sträckning ganska nyanlagda landsvägen mellan Odensala och Vidbo kyrkor finner man vid avtagsvägen till Hargs gård en vacker runsten på högra sidan av vägen och Hargs gamla soldatstuga ännu kvar på vänstra sidan.

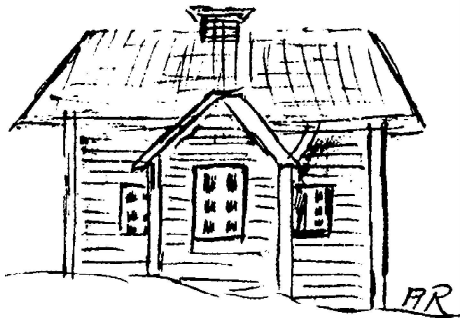

Harg, gamla soldatstugan

Strax kommer en avtagsväg åt höger med skylten:

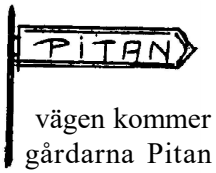

Följer man den vägen kommer man förutom till gårdarna Pitan och Söderby även till villan Björkkullen, belägen vid den s.k. Fersenska konvaljebacken. Såväl Pitan som Björkkullen tillhörde en gång Dr Carl-Julius Anrick och fru Calla Anrick i Svenska Turistföreningen. Efter Dr Anricks död har fru Anrick sålt gården till arrendatorn Sundin och villan till Dr Gustaf Nässtrom, Stockholm. Dessförinnan, ända till kort tid före försäljningen kunde man vid Björkkullen få se Vännesta soldattorp nr. 142 av Kongl. Uplands Regemente, Hundra Härads Compani, ditflyttad från Långeken inom Odensala socken. Dr Anrick utnyttjade torpet som weekendstuga under den tid Dr Anricks föräldrar levde och bodde på Björkkullen. Härstammande från år 1720, men ännu väl bevarad, har soldatstugan av fru Anrick sedermera försålts och flyttats till en ort närmare Stockholm, Tavastboda på Värmdö. Den siste soldaten i Nr 142 hette Hagel.

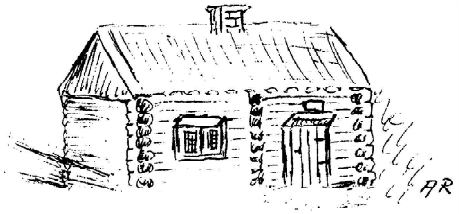

Vännesta soldattorp Nr 142

Om man i stället för att ta av mot Pitan fortsätter landsvägen, finner man strax efter Stora Rickeby gård, just där stora landsvägen till för ett tiotal år sedan tog tvärt slut vid en avtagsväg, förutom en skylt

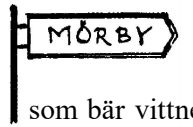

en rad brevlådor, som bär vittne om att där bor folk i mer än en gård. Lundby (liksom Pitan en gång avdelad från huvudsläktgården Stora Rickeby), Mörby och Stenby heter de tre gårdarna och vid den sista av dem tar vägen verkligen liksom slut. En normal bil måste stanna en liten bit därifrån, strax innan ett skogsbryn, för att ej köra fast bland stenar och i hjulspår på den nästan igenvuxna körvägen. Vägen knallar sig emellertid genom skogen uppåt de backar, det s.k. Skörsta Fjäll, som en gång hyste fasta innebyggare i en rad små stugor: soldatstugan Skiörsta av Hundra Härads Compani nr 150, torpstugorna Blomsberg, Skörboda och Blomsterbacken, eller ”Gränsen” som den tidigare kallats. Därefter tar skogen åter vid och när man passerat den finner man ytterligare en bevarad soldatstuga, Slåsta, samt å gården Slåstas ägor Rössberga intill Rössberget, invid vilket stenkistor och fornborgen utgör minnen från Vikingatiden och bär vittne om en urgammal bebyggelse.

(Red anm: Fornborgarna anses allmänt vara mycket äldre än så.)

Med djupa rötter i Odensala, där han själv var jordägare, inspirerade Carl Julius Anrick vännerna Nils och Ellen Fröling att köpa Skiörsta soldattorp nr 150, Erikslund 1:1 år 1932. Det var på auktion, då sista inneboenden Lotten Eriksson skulle avflytta till ålderdomshemmet, som Nils Frölings sista bud på 800 kr fick bli köpeskillingen plus årets obetalda skatt 7 kr.

Lotten Eriksson hade nog varit lite av en klok gumma, som sysslat med helande dekokter. Därom vittnade örterna i hennes trädgårdstäppa, där humle och körvel frodas alltjämt. På den gamla oinredda övervåningen i stugan hängde rader av tygpåsar med torkade örter, som väl ej kommit till användning, men som ej var lönt att ta med till ålderdomshemmet.

År 1907 hade Skiörsta soldatstuga friköpts från Skiörsta Rote av Lottens föräldrar Erik Eriksson från Tjäderholmen och hans hustru. Dessa var väl

de som gav torpstället dess namn Erikslund. ”Nya stugan”, det nuvarande bostadshuset, som är uppfört på 1880-talet fick av Erik Eriksson sin utbyggnad med trapphus och frontespis. Vindsvåningen inreddes aldrig av dem.

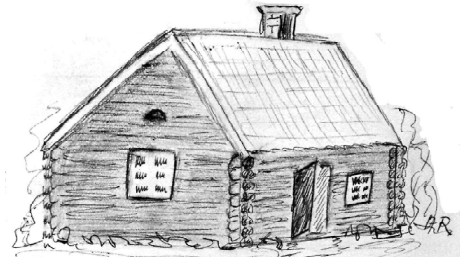

Nr 150 Nya soldatstugan, som vi tror den såg ut som nybyggd

Ladugården, som år 1932 hade spåntak och en utbyggd vedbod på högra gaveln, är troligen av betydligt äldre datum än Nya stugan och ser numera ut som den säkerligen gjort från begynnelsen, utom att den fått tegeltak.

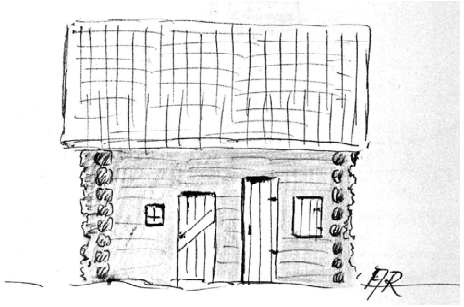

Ladugården

Den gamla stugan stod ända till 1906 kvar på tomten på en grund, som ännu syns mellan den nu hopfallna källaren och Nya stugan, strax norr om den samma. Den äldsta stugan lär, hopbyggd med ladugård, ha stått närmare bäcken vid den stora häggen. Även den grunden ligger fortfarande kvar.

Till år 1906 bodde såsom soldat och pensionär, i över 50-år, i gamla stugan soldaten och skomakaren Gustaf Erik Karlsson Punkt. Han var född 1826, antagen till soldat 1850 och avmönstrad 1878. Då denne dog såldes stugan på auktion och inropades av en sadelmakare Karlsson. Stugan flyttades till Solhem i närheten av Fransåker på vägen mellan Odensala och Sigtuna, där den ännu är i bruk, ombyggd i villastil.

Vid indelningsverkets upphörande år 1901 hette soldaten Fredrik Fredriksson Skör. Han var född 1878, antagen 1898 och bodde i nya stugan, liksom företrädaren Carl Aron Jansson Punkt. Denne var ogift korpral, född 1872, antagen 1887, fick frisedel 1898.

Carl Arons Punkts företrädare, Johan August Punkt var född 1858. Han frös ihjäl en vinternatt år 1887 på Söderby mosse (eller Fjällmossen). Han efterlämnade hustru och små barn. Av dessa lever ännu en son, spelman Erik

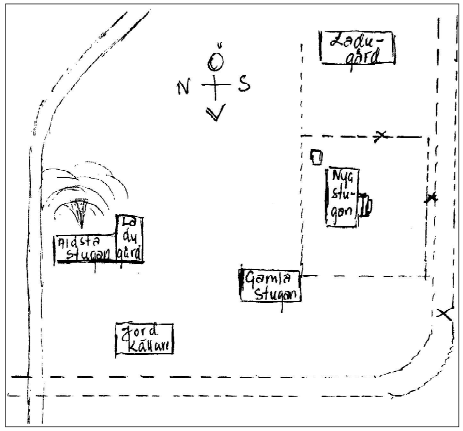

Mattsson, född 1887, samt en dotter. Johan August Punkt var son till Gustaf Erik Punkt men bodde vid sin död ej i Skörsta Nya stuga, utan på gården Stenkullen i Husby-Ärlinghundra. Skörsta stuga hyrde han ut till torpare, förste inneboende hette Lenngren, andre Dahl.

De båda senare soldaterna voro icke soldatsöner. Namnet Punkt synes ha följt med torpstugans nr 150, vilket soldattorp de också bebodde. I övrigt har soldaternas namn varierat över tiden. Totalt 13 soldater har funnits på roten.

Vid Generalmönstringen gjordes i protokollen en del anteckningar om

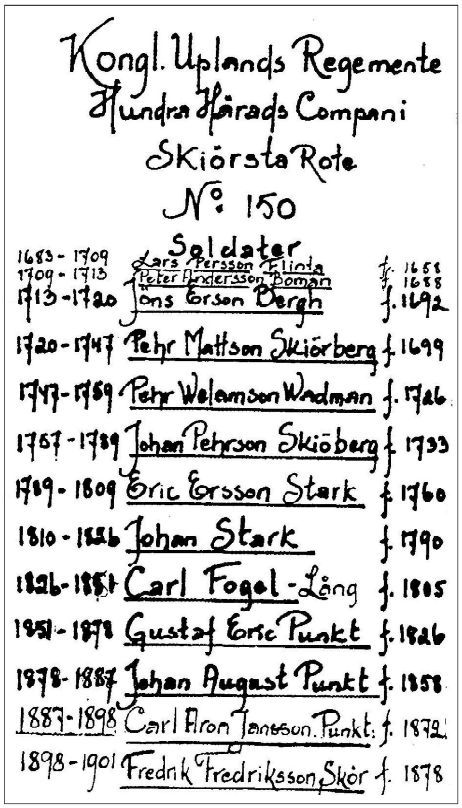

Kongl. Uplands Regemente
Hundra Härads Compani
Skiörsta Rote
№ 150
Soldater

1683 - 1709	Lars Persson Flinta	f. 1658
1709 - 1713	Peter Andersson Boman	f. 1688
1713 - 1720	Jons Ersson Bergh	f. 1692
1720 - 1747	Pehr Mattson Skiörberg	f. 1699
1747 - 1759	Pehr Welamson Wadman	f. 1726
1757 - 1789	Johan Pehrson Skiöberg	f. 1733
1789 - 1809	Eric Ersson Stark	f. 1760
1810 - 1826	Johan Stark	f. 1790
1826 - 1851	Carl Fogel - Lång	f. 1805
1851 - 1878	Gustaf Eric Punkt	f. 1826
1878 - 1887	Johan August Punkt	f. 1858
1887 - 1898	Carl Aron Jansson Punkt	f. 1872
1898 - 1901	Fredrik Fredriksson Skör	f. 1878

soldaterna och man kan i Krigsarkivet bl.a. finna:

1691 beträffande Lars Persson Flinta: fången 1709 i Poltava, stupade där.

1709 beträffande Peter Andersson Boman: deltog i slaget vid Helsingborg där han förlorade kopparflaska och bajonett.

1721 beträffande Pehr Matsson Skiörberg: kallas bonddräng, ogift, i utrustningen fattas: skinntröja, skospännen, ränsel och lårfoder.

1773 beträffande Johan Pehrsson Skiörberg: tjänstgjort i 16 år, deltog i Pommerska kriget.

1830 beträffande Carl Fogel, (vilket namn han antog i stället för öknamnet) Lång, 5 fot lång, d.v.s. en osedvanligt kortväxt person, avsked p.g.a. stöld.

1860 betr. Gustaf Erik Karlsson Punkt: tjänstgjort väl.

Så långt enligt krigsarkivet. Vidare skulle där kunna forskas, men regementet blev illa åtgånget i Karl XII:s krig – hela styrkan gick åt vid slaget vid Poltava.

Skiörsta hette roten efter Skiörstagårdarna, 2 gårdar som fortfarande ligga kvar i närheten av Odensala kyrka, den ena friköpt, den andra ännu Akademigård - 1 mantal tillsammans.

Soldaterna anställdes av roten och fick av den en lega, d.v.s. en summa pengar, minst en kos värde. Det var detta som lockade fattiga pojkar att ta anställning. *(Red anm.: Legan fick soldaten vid tillträdet.)* Till hans lön hörde torp, som kunde vinter- och sommarföda minst en ko och en kalv.

Gärna avdelades till soldattorp ett hörn av roten, ofta ett otillgängligt ställe såsom i detta fall: 3 tunnland på Skörsta Fjäll d.v.s. betesmarkerna ca 1 mil från huvudgårdarna. Torpet skulle bebyggas av roten med en stuga som innehöll en förstuga, ett stort rum och ett litet kök. Visthusbod och källare samt ladugård för 2 fä och svinstia. Vid krig skötte rotebönderna jordbruket på torpet med hjälp av hustrun. Även under fred kunde soldaterna bli kallade till arbete, t.ex. bygga kanaler eller slott. Stockholms Slott är byggt av soldater från bl.a. Uppland Regemente. Då fick soldaten lön – en ringa penning - och kost. Om torpet var dåligt kunde man få förhöjning med ett visst antal kappar spannmål (1 kappe = 5 liter), fläsk och några marker smör (mark = 1 skålpund) samt vid jul en brödkaka och någon bit från slakten. Uniformen förvarades i ”knektkistan” hos rotemästaren, den förnämsta bonden i roten. Den skulle i fredstid, förutom vid mönstring, vissa söndagar pådragas för exercis efter gudstjänsten på kyrkbacken. Då blev de unga soldaterna bespejade av traktens flickor från torp- och backstugor. Sådana ville gärna upphöjas till soldathustrur, ett eftertraktat stånd.

Närmaste granne till Erikslund år 1932 var Hugo Jansson på Skörsta Fjäll eller Blomsberg, bror till siste soldaten Punkt och granne till en lite gumma som hette Lundvall på Skörboda.

Jansson var en trogen granne som delade med sig av originella fynd som en gammal bila och en förvriden tallstam, som blivit en ljusstake och alltjämt förvaras i torpet, samt en gammal kista, kanske en ”knektkista”, som står i Ellen Frölings hem i Stockholm. Självmant vakade han över att intet ohägn vederfors Erikslund, när ägarna icke voro där. Men stugan blev fallfärdig och till slut riven och Jansson försvann från trakten.

Vid Skörboda blev det också tomt, när den gamla ej orkade längre och huset stod övergivet. Lotten Eriksson och gumman Lundvall hade gjort arbetsbyte med Hugo Jansson, han gick till byn och handlade för dem, de tvättade och lagade mat åt honom. Detta var fram till åren 1932 – 35.

I början av 1940-talet fick arkitekten och formgivaren Gunnar Ander – då teckningslärare i Sigtuna – av Uppsala Akademi köpa stugan Skörboda och arrendera så mycket mark han ville omkring den för en ringa penning. Stugan upprustades och användes under några år som weekendstuga. Ca 5 år senare köptes stugan och förhyrdes marken av generalen i Flygvapnet Axel Ljungdahl, som flitigt använde stugan men som sedermera flyttade därifrån och under flera år lät huset stå tomt och övergivet. År 1963 såldes huset av Ljungdahl och marken senare (närmast

omkring) av dess nye ägare Luftfartsstyrelsen till herr Sune Eriksson och hans hustru Gerd från Sollentuna, som nu omsorgsfullt vårdar både stuga och jord.

Skörsta friköpta gård äger alltjämt marken vid ”Gränsen” eller Blomsterbacken, där numera alla byggnader är rivna. I den gamla grunden kan man hitta stolta fjällskivlingar och träden dignar om höstarna av äpplen, som lockar flitiga plockare till den övergivna trädgården.

Även soldattorpet i Slåsta står kvar vid vad som förr var gamla gården Slåttan, som nu ägs av Luftfartsstyrelsen och ligger intill norra ändan av inflygningsbanan till Arlanda Storflygplats. Stugan är restaurerad och bebos av överingenjören i Luftfartsinspektionen E Ljung. Siste soldaten som bodde här hette Carl Fyr och näst siste hete Dahlgren. Där invid vittnar nu flygfältets spårljus i den forna svampskogen om att här har trakten blivit verklig granne med stora världen. Man känner ej mera igen sig, svamppromenaderna blir ej så långa, men man vet vad som finns bakom storskogen, där det förr var vilt och ovisst och där nu maskinbullret ej ens stör de som bo så långt ifrån som vid Erikslund.

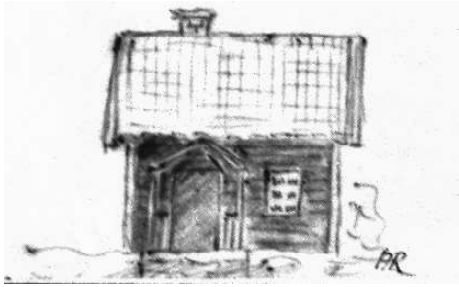

Med Slåttan och familjen Eriksson hade en gång Skörstatorpet stora kontakter. Den lilla jordbiten vid Erikslund arrenderades under många år av dem till potatisåker och korna släpptes på bete i markerna. Arrendet var 10 kr och en säck potatis, välkommen till staden under kriget, d.v.s. krisåren och annars med förresten. Sonen Oscar var en trogen väktare på torpet och utförde ensam åren 1944 – 1945 inredningen av övervåningen och tegelbeklädnad på ladugården. Han satte upp nytt staket av torpets egna avverkade granar till stolpar och 700 läkt från Ista såg. Vidare år 1958 – då flygfältet började färdigställas – ombesörjde han gjutning av grund, isättning av nya fönster med luckor, treetexbeklädnad *(Red anm.: porös träfiberskiva)* av väggar m.fl. nödvändiga reparationer. Men även Oscar Eriksson flyttade från trakten.

Att det var strävsamt att vara ensam kvinnlig jordägare och söndagstorpare märktes tydligt ävensom att marken också behöver ans och vård.

Ända till år 1964 var Erikslund ovetande om att Rössberga hade en sådan förståsigpåare i Walter Hagberg, som med kunskap, iver och intresse gav sig på torpets täta skog, som höll på att hindra både luft och sol att nå varelserna där nere på marken. Det blev avverkning, ej bara för prydnad och nytta och till nytt staket, utan även för välkommet bränsle till spisarna, som av honom också fått sig en ans ända upp i skorstensröret. Vad vackert man kan

Fortsättning sid 12

MENNINGSFULL FRITID I 1960-TALETS MÄRSTA

Träslöjd för ungdom 1966. Ser ut som jag minns den nybyggda centralskolans slöjdsal i källaren

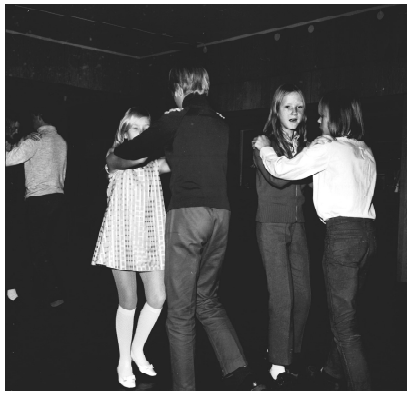

Danskurs 1969-10-15

I vårt fotoarkiv finns 4 900 negativ som genom en lycklig tillfällighet för många år sedan räddades från att kastas. Jag satt på ett evenemang med hembygdsföreningen i Husby skola, vid sidan av en reporter från SBMT/UNT (SigtunaBygden / Uppsala Nya Tidning). Vi drack en kopp gott kaffe och pratade om olika ting.

Jag frågade vår gäst: Vad blir det av alla negativ som ni samlar på er på redaktionen? Svaret jag fick var lite chockerande: Just nu håller vi på med storstädning. Vi måste slänga all gammal bråte, med undantag för ett fåtal bilder som vi kanske kan använda igen.

Jag tog mig för pannan och frågade: Kan inte vi få bilderna till hembygdsföreningen? Vi kan spara dom till eftervärden.

Så fick vi två stora pappkassar med osorterade negativ från ca 1962-1972. Sedan kom det inget mera. Men det tog ändå 20 år innan allt har blivit gallrat, katalogiserat och nu även digitaliserat.

Kära läsare - vi har bilderna, Du har historien. Kom loss och berätta! Det är hög tid att våra barnbarn får veta vad vi hade för oss under 1960- och 1970-talen, vad vi roade oss med eller vad som var viktigt i den framväxande flygstaden.

Redaktionen kan bistå med bearbetning.

Giselher

Köttkurs i Märsta 1968

Porslinsmålning i Broby 1966

Knyppling 1965

Bingo i Folkets Hus 1964-05-14

Flamsk vävning 1968

göra av torra enar, från bänkar och grindar till ljusstakar och kåsor har naturälskaren, svamp- och fågelvänner Walter Hagberg på Rössberga under denna korta tid hunnit visa, han som blivit torpets nye tomte.

På Rössberga bor halva året ägarinnan till stugan Ebba Lund, född i socknen i Hargs soldatstuga och den verklige kännaren av personer och trakten med alla dess minnen. Ebba Lund och hennes medhjälpare Walter Hagberg ha båda varit sagesmän för många av de uppgifter, som stå antecknade i denna krönika och för vilka vi äro dem stor tack skyldiga.

Stockholm i december 1965.
Sommartorparna på Erikslund
Aina Rydberg

Red. kommentar (och vädjan):
Här finns plats för den som vill ta sig an att skriva fortsättningen. Hur ser det ut idag? Vad har hänt kring dessa stugor de senaste 45 åren? Det finns obegränsad plats i kommande nummer av Tidlösan. Där finns också plats för alla andra berättelser som läsarna sitter och ruvar på. - Kom loss!

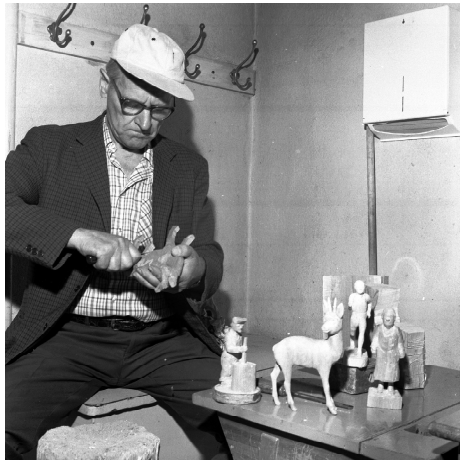

HARRY JANSSON - SNIDARE OCH HEMBYGDSVÅRDARE

Harry var en viktig profil i hembygdsföreningen. Under mer än tio år var han föreningens museiansvarige. Han tog emot och registrerade gåvor till museet. Han vårdade våra samlingar och kunde berätta vad alla sakerna förr skulle användas till. Så blev han en uppskattad värd för alla de skolkasser som varje vår besöker skolan, fler då än under senare år.
Dessutom var han en duktig snidare. Här demonstrerar han sina färdigheter under Hembygdens Dag i Husby skola, 1973, ett par år efter det Hembygdsföreningen fått ta över lokalerna.
Foto: okänd UNT-fotograf

MÄRSTA FRIMÄRKSKLUBB
träffas varannan onsdagkväll på ABF i Märsta. Nya medlemmar är välkomna. Kontaktperson:
Giselher Naglitsch 08-591 155 14

MERA SUNDVEDA

Du har ju efterlyst mera om Sundveda, så skyll Dej själv! Skrev Gösta Andersson, som kommentar till nummer 4.2010 av Tidlösan. Det blev ju en fin komplettering av hans ungdomsminnen i nummer 1.2011.

Hej!
Jag hade lekkamrater på Sundveda, men Jonte var nog för ung. Mest höll vi till på logen som syns till höger på översta bilden på sidan 5. *(Förra tidlösan. Red)*

Det stämmer nog rätt bra att jordbruket upphörde på 1960-talet. Sundveda var en ”utgård” till Steninge och ägorna gränsade till Ekilla precis bakom vårt dass och vår vedbod. Ekillas odlade mark låg till stor del norr och öster om rikstretton.

När traktorförare Edbom plöjde nära Ekilla med sin Case, som hade handkoppling, var jag stundom passagerare under 30-talet. Han var en av statarna på gården och bodde i lägenheten till höger på bilden. Diagonalt genom huset bodde Pettersson och hans fru. Som pensionärer flyttade dom till Torpet hitom Näsby.

På Sundveda producerades ingen mjölk. Här födde man upp Steninges ungdjur och i skördetider kom ibland statarna från Steninge och hjälpte till.

Verksamheten leddes av en rättare. Vällingklockan syns på gaveln till statarbostaden på bilden från 1911. Där ringde rättaren för tidpunkten när arbetet skulle inledas och avslutas samt för raster.

Rättarbostaden, på sidan 6, var familjebostad för Anders Andersson på trettiotalet och några år in på 40-talet. När hans hustru Matilda dog i mitten av 30-talet, flyttade min farmor Anna Andersson från Ekilla och blev hushållerska till och sambo med Anders. Så jag var ofta där och fick saft och bullar hos henne. När Anders gick i pension flyttade dom till en röd liten stuga, just vid infarten till gården. Där bodde dom tills hon gick bort i juni 1949. Hon var då 79 år och hade varit änka efter Frans Andersson sedan 1927.

Bilden på sidan 7 föreställer nog Sundvedatorp, där jag höll till hos farbror Knut Tingvall redan omkring 1933. Han var son till en tidigare rättare på Sundveda, Aron Tingvall, som hade torpet, en häst och några kor samt försörjde sig på gamla dagar som ambulerande fiskhandlare. Knutte hade växthus för tomater och gurkor nere vid ån. Jordgubbar och hallon ingick också i sortimentet. Med en stor och gammal Buick transporterade han sina produkter till Saluhallen bortom Centralen, där hans släkt från Tungelsta skötte försäljningen.

Senare var han lastbilschaufför hos Lundmarks, därefter flakbyggare vid Sörlings, i mitt minne en färgstark man med ett stort och varmt hjärta.

Hälsningar!
Gösta

Han skall ge utskällda Märsta bättre rykte

Av LENNART ARNSTAD

— Märsta är minsann inte så dåligt som det låter!

Rektor Birger Brolund — kommunalman — står högst uppe i gamla vattentornet och förevisar sin hembygd.

Han är mannen som hittat på att Märsta nu — "tio år efter flyget" — ska försöka utplåna främlingskapet mellan sig och sina många nya invånare. Helt enkelt förbättra Märstas dåliga rykte.

Nu finns 20 000 kronor anslagna för rentvättning av ryktet. Kulturnämnden jobbar med detaljerna. Beslutet om Arlanda flygplats fattades 18 dec 1957, så egentligen är man lite sent ute för själva jubileet. Men jippot är heller inte det viktigaste, menar Brolund. I stället ska det bli en stor utställning som sprider kunskap om Märsta. En kunskap som Märstaborna själva inte har i dag. Det är ingen tvekan om att Märsta lidit svårt av växtvärken. 1958 fanns 4 000 invånare. I dag finns 16 000 – en fyrdubbling på tio år. År 1990 ska 50 000 människor bo i Märsta.

- Det är vår uppgift att "gripa tag" i folket, säger Brolund. Särskilda åtgärder måste till i en kommun som bygger tusen nya lägenheter om året och som sväljer jättekullar av nyinflyttade. En utbyggnad som normalt tar en generation har redan gjorts på ett futtigt decennium.

Hård kritik

Press och andra massmedia har ihärdigt hjälpt till att hugga in på allt negativt. Det har inte varit svårt att hitta material.

Nobben till industriprojekt på 50 miljoner, hot om ekonomisk ruin, brustna samarbetsavtal, byggnadsnämnden, dömd för felbygge, strid om socialpengar, svårlösta ungdomsgårdsproblem, en hårdnackat jämn politisk kamp mellan borgare och sossar, ökad brottslighet, personalstrid hos polisen – allt har blivit stora rubriker. En radioserie – "Märsta – planering i det blå" – gjorde också sitt till.

Det finns många avarter i skrivelserna, menar Brolund. T ex när en tidning efter några timmars inspektion satt stämpeln "Sveriges Chicago" på Märsta. Orsak: ett inbrott hos polisen!

Invånarna måste ta intryck. En mystisk anda av misstänksamhet uppstår.

Men de flesta som grymtar gör det av ren okunnighet. De vet inte vad som händer, hur kommunen tänker, hur stadsdelarna växer fram, vad Märsta har att erbjuda.

Trivseln undersöks

Många sociologiska undersökningar har gjorts eller skall göras i Märsta. Uppsala universitet har en 20-årsplan för detta.

1963 studerades trivseln. Den var faktisk hög. De gamla Märstaborna trivdes för de väntade sig något stort med affärer, förbindelser och service. De nya trivdes för att man kom till ett samhälle som fortfarande har naturen inpå knutarna.

I dag har kanske mycket förändrats i attityden. Man vet att många anser sig mer eller mindre deporterade till Märsta. Omflyttningen är stor.

Brolund:

– Föreningarna, skolorna och kommunerna – tre instanser som kan göra mycket för att förbättra Märstas rykte. Föreningslivet frodas ofantligt, faktiskt.

Vi är alla inblandade i samma äventyr. För Märsta är ett äventyr. Hur många tänker egentligen på det? Att t ex stå på kullen bakom bensinstationen vid E4 och i tankarna se vikingaskepp stäva in i den

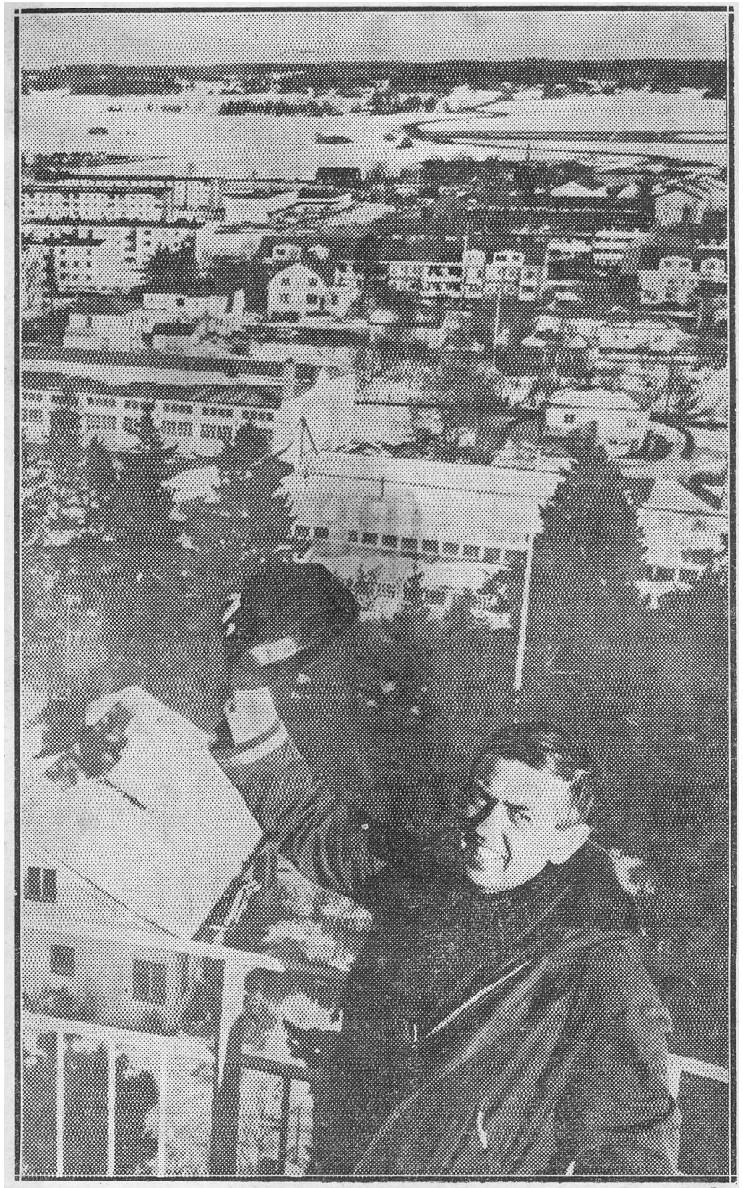

— Märsta är mycket bättre än sitt rykte, säger rektorn och kommunalmannen Birger Brolund där han står uppe i gamla vattentornet. Nu gäller det att förbättra ryktet.

Det är inte ovanligt att vi hittar intressanta tidningsurklipp. Alltsomoftast har klipparen inte noterat källan och tiden för publiceringen. Vi återger här en artikel med anknytning till årets mottagare av Hembygdsföreningens diplom för 2011. Artikeln antas ha sitt ursprung i SigtunaBygden Märsta Tidning (SBMT). Texten antyder att artikeln publicerades 1968.

vik där Märstaån nu rinner som ett litet minne.

Märsta är ingen avsides betonghög på slätten, inget slött sovsamhälle. Det är levande bygd där massor av spännande saker händer.

– Jag har bott här sen 1952, säger Birger Brolund. Och jag trivs!

RAPPORT FRÅN ÅRSMÖTET

Gun Eriksson och Anders Lässman

Bo överlämnar klubban till Ulf

Ulf avtackar kassören Mailis

Årsmötet i mars blev ovanligt välbesökt. En del av funktionärerna fick inte plats vid de dukade borden. När supén väl var serverad fick de trängas runt det lilla presidiebordet, Årsmötesförhandlingarna avlöpte i största lugn och utan större överraskningar. Årsavgiften lämnades oförändrad 120 kr för året. Av det går 100 kronor till föreningen och 20 kronor till Hembygdsförbundet. Avgiften gäller för hela hushållet.

I vart fall de mera aktiva medlemmarna visste på förhand att Bo Klang efter 5 år som ordförande ville bli avlöst på den posten. Till ny ordförande valdes Ulf Berndtson. Mailis Lilja hade avböjt omval som kassör. Bo Klang, som gärna ville fortsätta i styrelsen, valdes till den viktiga uppgiften. Listan med funktionärerna hittar Du på sidan 19.

Som framgår förblev funktionerna skolfogde respektive stugfogde obemannade. Detta är så viktiga uppgifter att de måste fyllas med det snaraste. Tidvis har uppgifterna delats av vänner som gillar att träffas under trivsamma former för att göra nyttiga insatser tillsammans.

Känn efter – vem skulle Du vilja dela denna arbetsgemenskap med? Hör av er till styrelsen – ni behövs!

Till Ulfs första uppgifter hörde att avtacka de avgående funktionärerna, kassören Mailis Lilja samt Gun och Allan Pettersson. Det strävsamma paret Gun och Allan har, så länge de flesta närvarande kunde minnas fungerat som skol- och museifogdar. I den rollen har de axlat ett huvudansvar för att skolan interiört varit i skick så att vi alltid kunde ta dit våra besökare. De har också vårdat museets samlingar och lagt grunden till vårt nutidsmuseum. Under vårterminen var det Gun och Allan skolorna i tätorten kunde vända sig till med sina hembygdsnyfikna elever för besök med information om hur det var förut. Vi hoppas att detta var så trivsamt att Gun och Allan vill hålla kontakten med Husby skola i den rollen.

Bosses sista uppgift i rollen som ordförande blev att dela ut diplom till Birger Brolund, som tilldelas Husby-Ärlinghundra Märsta hembygdsförenings diplom för 2011 med motiveringen:

Birger Brolund har alltsedan han kom till Märsta 1952 visat ett outtröttligt intresse för skola och ungdom i orten och bygden. Som uppskattad lärare, påskyndare för kulturskolan, yrkesvägledare och ledare av yrkesskolan har han betytt mycket för ungdomen. Som ständigt synlig profil och engagerad politiker kämpade han för att förbättra den framväxande ”flygstadens” ansträngda rykte. Med sin gitarr och solosång likväl som i körsång har Birger deltagit i otaliga kulturella möten, såväl högtidliga som grässrotsevenemang.

Sven Eriksson tog bilderna till detta uppslag.

Giselher

Ulf avtackar Gun och Allan

Birger Brolund får sitt diplom av Bo Klang

Hänt

NYA MEDLEMMAR

Birgitta Ehrlin, Märsta, hälsas välkommen som medlem i föreningen.

FIRA VALBORG VID HUSBY SKOLA

Hembygdsgården är öppen från 19.00 - brasan tänds kl 20.00
Våren hälsas välkommen kl 19.30 med ett tal av (vem blir det?*)
(Någon?*) underhåller med vårens kända visor

Vi bjuder på varm buljong i torpet
Kaffe och varm korv finns i skolan
Smällare/fyrverkeri undanbedes
småbarn och hundar skall också trivas

HJÄRTLIGT VÄLKOMNA!

* ej klart vid detta nummers pressläggning

Bengt Larssom leder vårsången vid valborgsfirandet på Ärlingheden 1958.
Foto: Giselher Naglitsch

HÄNDER

MEDLEMSAVGIFTEN

Inbetalningskort för medlemsavgiften bifogas Tidlösan denna gång. Avgiften är oförändrade 120 kronor per år och gäller för hela hushållet.
Vi värdesätter snabb inbetalning. Det liksom att alla som betalar elektroniskt anger medlemsnumret vid betalningen. Det underlättar mycket för kassören.

LÖRDAG 16 APRIL - VÅRSTÄDNING PÅ HEMBYGDSGÅRDEN

Den 16 april hoppas styrelsen att många medlemmar skall ställa upp på den årliga fejningen av Täppavallen. Blir vi många kan vi också putsa fönster i skolan m.m. Det behövs efter en lång och snörik vinter.
Om det rullar på bra tänker vi jobba från klockan 9.00 till lunch. Därefter får vi något gott från grillen och det kaffe vi då så väl har gjort rätt för.
Fatta din kratta, ta med dina handskar och ditt glada humör till vår arbetsfest! *Styrelsen*

HÖSTENS FÖRENINGSEVENEMANG

Söndagen 21 augusti Hembygdens Dag, med skolutställning

Söndagen 16 oktober arrangeras trivselträff med allsång – våra skolvisor, naturligtvis

Lördag 26 november traditionell Lilla Julafton, dock inte i skolan, för dagen börjar bli för välbesökt.

STYRELSE OCH FUNKTIONÄRER 2011

ORDFÖRANDE

Ulf Berndtson — V Bangatan 31 D, 195 40 Märsta, 591 140 30

VICE ORDFÖRANDE

Peder Andersson — Kättsta, 195 91, Märsta, 591 164 88

KASSÖR

Bo Klang — Hugingatan 3, 195 52 Märsta, 591 224 32

SEKRETERARE

Anders Lässman — Västra Bangatan 59 B, 195 40 Märsta, 070-422 1197

ÖVRIGA LEDAMÖTER

Tore Svensson — Svensborg, 195 91 Märsta, 591 400 36
Torbjörn Engholm — Heimdalsgatan 40, 195 50 Märsta, 076-259 155 52
Bente Åkesson — Heimdalsgatan 36, 195 51 Märsta, 591 119 40

SUPPLEANTER

Torsten Nordén — Slåsta 3, Odensala, 195 92 Märsta, 591 433 31
Marés Lendway — Älgesta Södergården 401, 195 91 Märsta 591 141 79

ANSVARIG UTGIVARE TIDLÖSAN

Giselher Naglitsch — Neptunusbacken 1, 195 55 Märsta, 591 155 14

HEMSIDAN

Bo Klang — Hugingatan 3, 195 52 Märsta, 591 224 32

FÖR MUSEIVISNINGAR KONTAKTA:

SKOLFOGDE

Ej klart vid detta nummers pressläggning

STUGFOGDE

Ej klart vid detta nummers pressläggning

Med modern bildbehandlingsteknik går gamla trasiga bilder att rädda. Det kan kräva mycket arbete. Men det kan det vara värt om man gillar bilden. I det här fallet eleverna i Ondensala söndagsskola, framför missionshuset 1939/40. Okänd fotograf. Bearbetning Giselher Naglitsch